

Ayas Paşa'nın
Eyüp
Sultan
Camii
haziresindeki
türbesinde
bulunan
kabri -
Eyüp /
İstanbul

3 yıl 4 ay kadar süren vezîriâzamlığı sırasında padişahla birlikte katıldığı Korfu (1537) ve Kara Boğdan (1538) seferlerinden başka, Hadim Süleyman Paşa'nın Hint Seferi (1538) ile Preveze Zaferi vuku buldu. Bunlardan Korfu Seferi sırasında kendisinin teşvikiyle Avlonya yöresindeki Arnavutlar itaat altına alındı ve bu bölgede Delvine sancağı kuruldu. Boğdan Seferi ise bu ülkedeki Osmanlı hâkimiyetinin kuvvetle yerleşmesine sebep oldu. Barbaros'un ve Süleyman Paşa'nın deniz harekâtı da Akdeniz ve Hint sularındaki Osmanlı nüfuzunu arttırdı.

Devlet adamı olarak pek fazla bir varlık gösterememekle birlikte dürüst, âdil ve mütevazi bir şahsiyete sahip olan Ayas Paşa, 26 Safer 946'da (13 Temmuz 1539) vebadan öldü. Türbesi Eyüp'tedir. Geride çok sayıda çocuğu kalmışsa da bunların önemli mevkilerde bulunmadıkları anlaşılmaktadır. Vize yakınındaki Saray'da bir külliye yaptırmış, buradaki camisi 1531'de tamamlanmıştır. Emlâkinin bulunduğu İstanbul Fındıklı üzerindeki semt kendi adını taşımaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

TMSA, nr. E 3164, 6375, 6916; İstanbul Şer'iyeye Sicilleri Arşivi, Evkâf-ı Hümâyun Mahkemesi, nr. 1; Celâlzâde, *Tabakâtü'l-memâlik*, vr. 40^b, 75^b, 95^b-96^a, 115^a, 116^b, 129^b, 195^b, 200^a, 278^b-287^b; Âlî, *Künhü'l-ahbâr*, İÜ Ktp., TY, nr. 2290, vr. 242^{a-b}, 324^{a-b} vd.; *Hadikatü'l-vüzerâ*, s. 27; Taceddin Topaç, *Ayas Paşa'nın Hayatı* (mezu-niyet tezi, 1942), İÜ Ed.Fak., Tarih Semineri Kitaplığı, nr. 306; Bedrüddin Muhammed el-Gazzî, "Gazzî-Mekkî Seyahatnâmesi" (trc. Ekrem Kâmil), *Tarih Semineri Dergisi*, 1/2, İstanbul 1937, s. 54; M. Cavid Baysun, "Ayas Paşa", *İA*, II, 43-47; V. J. Parry, "Ayās Pasha", *EI*² (İng.), I, 779-780.

BEKİR KÜTÜKOĞLU

AYAS PAŞA CAMİİ

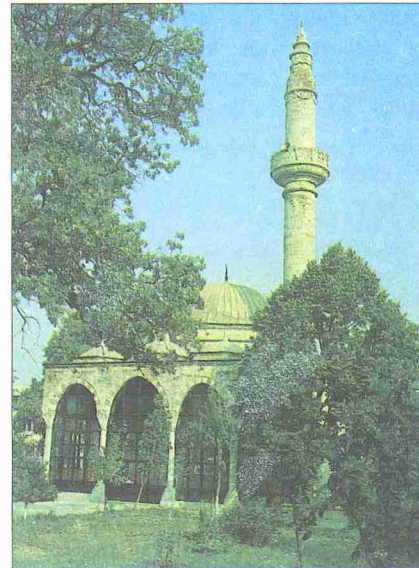
Tekirdağ'ın Saray ilçesinde
XVI. yüzyılda yapılmış cami.

Büyük Karıştıran'dan Karadeniz kıyısında Midye'ye (şimdi Kıyıköy) uzanan yolun üzerinde ve Vize'nin güneyinde yer alan Saray kasabasının ortasında inşa

edilen Ayas Paşa Camii, esasında medrese ve hamamı ile küçük bir manzume teşkil ediyor ve kuzeyinde de kasabaya adını veren Ayas Paşa'ya ait bir saray bulunuyordu. Evliya Çelebi'den öğrenildiğine göre (*Seyahatnâme*, VI, 135) I. Murad Hüdâvendigâr'ın yaptırdığı bu saray Ayas Paşa tarafından tamir ettirilerek dinlenme ve eğlence maksadıyla kullanılmıştır. Camiyi inşa ettiren, Kanûni Sultan Süleyman devrinde üç yıldan fazla sadrazamlık yapan ve Eyüp'te türbesi bulunan Ayas Paşa'dır. Cami 937 (1531) yılında inşa edilmiştir; bu tarihlere Ayas Paşa'nın Rumeli'de has*ları bulunduğu da belgelerle bilinmektedir. Cami günümüze gelinceye kadar bir hayli değişikliğe uğramış, içindeki bütün süslemeyi kaybettiği gibi mihrap, minber, vaaz kürsüsü vb. aksamı da zevksiz bir biçimde yakın tarihlere yeniden yapılmıştır.

Ayas Paşa Camii, üç kubbeli bir son cemaat yerini takip eden tromplu bir kubbe ile örtülü küçük bir yapıdır. Basit baklava dilimli başlıklar taşıyan revak sütunlarının yanlardaki ikisi granit, diğer ikisi ise mermerdir. Bazı izlerden, son cemaat yeri dışında evvelce ahşap bir saçağın bulunduğu anlaşılmaktadır. Sağdaki minare ise pabuç kısmından itibaren yenilenmiştir. Kare şeklindeki kürsünün üstünden yuvarlak bir halka ile gövdeye geçen minarenin şerefe korkulukları ile peteğin üst kısmındaki girland süsleme ve taştan külâh, XIX. yüzyıl son-

Ayas Paşa Camii - Saray / Tekirdağ

Ayas Paşa Camii inşa kitâbesi

ları zevkine işaret eder. Caminin orijinal güzelliğini koruyabilmiş tek aksama, değişik biçimli bir kemer içinde açılmış olan kapısıdır. Minare girişi de aynı üslûpta daha ufak biçimde yapılmıştır.

Cami hariminde kubbeye geçiş, içleri dilimli tromplarla sağlanmıştır. Her cep-hede altı üstül ikişerden dört pencere vardır. Yalnız kible duvarında ve mihrap üstünde bir de yuvarlak pencere görülür. Sekiz köşeli sağır bir kasağa oturan kubbe çatlamış olduğundan kasnak demir çemberle takviye edilmiştir.

Saray'daki bu küçük fakat güzel eser, yurdun bu köşesini tahrip eden istilâlardan zarar görmüş olmakla beraber, bilgisiz ellerde yapılan yenileştirmelerden de büyük ölçüde yaralar almıştır. Avluyu üç taraftan saran medrese yıkılmış, bir parçası önce okul, sonra Sıtma Mücadele Teşkilâtı binası olarak kullanılmıştır. Avlu, beton tarhlar ve demir parmaklıklarla çirkin bir bahçe haline getirilmiş, kible duvarı önünde uzanan hazîrenin mezar taşları ise sökülerek çeşitli işlerde kullanılmıştır. Halen caminin kapı eşliğinde bulunan iki adet işle-meli lahit parçası ile musallâdaki başka bir lahit parçası bunlardandır. 1961'de yapılan inceleme gezisinde caminin yakınındaki hamamın dış cephesinin herhangi mimari özelliği kalmadığı dikkati çekmekteydi. Soyunma yeri (camekân) yeni bir inşaat olup kubbeler de dıştan çimento sıvalı idi.

BİBLİYOGRAFYA :

Ayas Paşa Camii'nden bahseden hiçbir yayın yoktur. Buradaki bilgiler 1961'de yerinde yaptığımız incelemenin notlarına dayanır. Ayas Paşa'nın hasları için bk. Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, VI, 135; M. Tayyib Gökbilgin, *XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası*, İstanbul 1952, s. 74-75; M. Cavid Baysun, "Ayas Paşa", *İA*, II, 47.

SEMAYE EYİCE